

דברי ברכה לטקס פרס פינקלר למידע לשנת 2013

עפר דרורי

שלום לכולם

בראשית דברי אני רוצה להודות לחברי וועדת פרס פינקלר ולחברת טלדן על בחירת פרויקט "אתר הגבורה" לפרס ולמשפחת פינקלר על הדרך המרשימה להנצחת יקירם. עוד אודה לפרופ' אליעזר לוזינסקי מבית הספר להנדסה ומדעי המחשב באוני' העברית שהמליץ עלי לפרס.

הפרויקט שאני מייצג הוא פרויקט אתר הגבורה, GVURA נקודה ORG הכולל בתוכו מרכיב מחקרי ומרכיב טכנולוגי שנועד להנגיש את המידע לציבור בישראל ובעולם.

אתר הגבורה שם לו למטרה לשמר את מורשת הגבורה של חיילי צה"ל ואחרים כמו לוחמי מג"ב, אנשי כוחות הביטחון ואזרחים שעשו מעשי גבורה בזיקה ביטחונית ולהנגיש את המידע לכולם.

אתר הגבורה הנוכחי הוא פרי עמל של יותר משש שנים והוא כולל נכון לחודש מאי תיעוד של למעלה מאלפיים ושלוש מאות צל"שים ועיטורים ויותר מאלף ומאתיים כתבות בנושאי גבורה ביניהם מאמרים, כתבות עיתונאיות, מידע מארכיונים, קטעי וידאו, הקלטות קול ועוד.

הצורך באיתור המידע ובהפצתו עלה בי עוד לפני שנים רבות כאשר הרגשתי חוסר במידע זמין בנושא. כאשר התעמקתי יותר גיליתי שהרבה מהמידע לא רק שאינו זמין לציבור אלא בחלקו הגדול נשכח בחלוף השנים עד כדי כך שאפילו גורמים רשמיים שהעניקו את הצל"שים כמו הצבא ואחרים לא מחזיקים ברשותם פרטים עליהם. מלאכת איסוף המידע היא מרתקת והצלבת הנתונים באימות כל שביב מידע היא מלאכת "בלשות" שדרכה אני נחשף לא רק לסיפורי הגבורה עצמם אלא גם לנפש האדם הן בתנאי הקיצון של שדה הקרב והן בהשלכות האירועים הקיצוניים האלה הן על הלוחמים ששרדו אותם וגם על בני משפחותיהם. כמה מרגש לקבל מכתב או טלפון מילד העושה עבודת שורשים שרק דרך האתר למד שאביו זכה בצל"ש לפני שנים רבות ולא שיתף במילה את בני משפחתו על האירוע אם מתוך צניעות ואם מהטראומה שחווה בשדה הקרב.

אתר הגבורה בנוי משני ממדים עיקריים. סוג העיטור או הצל"ש והתקופה שבה ניתן. כך ניתן לעשות חיתוכים רבים ולקבל לדוגמא את כל בעלי הצל"שים במלחמת יום הכיפורים, הסיפור שמאחורי כל צל"ש, תמונת מקבלי הצל"ש וחומר נילוה שנאסף ממקורות שונים. המידע הנלווה לצל"ש יכול לכלול כתבות שהתפרסמו בזמנו סמוך למועד הצל"ש, סרטוני וידאו המתארים את טקס הענקת הצל"ש מתוך יומני חדשות ישנים שהוקרנו בבתי הקולנוע בארץ לפני היות מכשירי הטלוויזיה בבתים. לעיתים החמר הנוסף כולל כתבה מעיתון במחנה של הצבא בה חוזרים כתבים צעירים שהם חיילים סדירים בהווה למקבל הצל"ש ומראיינים אותו ארבעים וחמישים שנה אחרי האירוע. בכל עמוד צל"ש כזה ניתנת האפשרות להוסיף מידע ישירות מהציבור כמו חוויות אישיות של מקבל הצל"ש, של בני משפחתו חברים ועוד. בתגובות האלה מהציבור עולים דברים מרגשים ביותר והם חלק בלתי נפרד ממורשת הגבורה שבאה לידי ביטוי בציון לשבח.

מבחינה טכנולוגית האתר נותן מענה ברבדים שונים של קטלוג המידע, הוספת תגיות, תמיכה בשפות רבות, מנוע אחזור טקסטואלי, השלמת מידע ע"י הצבור בצורה מבוקרת, הוספת כתבות בצורה מקוונת, סטטיסטיקות ניהוליות שונות כמו בקרה על היקף כניסות לאתר, משך זמן שהייה בו, מיקום בעולם, זיהוי מערכת הפעלה ועוד. האתר כולל כמובן הצגת סרטי וידאו, הקלטות קול, אלבומי תמונות ועוד.

חלק בלתי נפרד מפרויקט אתר הגבורה כולל הפצת המידע הן באתר עצמו והן בסיוע שאני נותן לגופים רשמיים רבים בהפקת תוכניות לאירועים, סרטונים ועוד. בין מקבלי העזרה בשנים האחרונות: כנסת ישראל, משרד הביטחון, צה"ל על יחידותיו השונות, הוצאות ספרים, ארגון יד לבנים, עיתונות בארץ ואף גורמים בחו"ל כמו קונסוליות ישראליות, ארגונים יהודיים ועוד. לא אחת אני מקבל בקשות נקודתיות לערב יחידה כזה או אחר או מכתב ממפקד פלוגה המספר לי שהאתר הוא מקור המידע שלו לשיחה שבועית עם חייליו, או מדריך טיולים המעדכן אותי בסיורי מורשת קרב שהוא עורך ומתבסס בהם על המידע באתר ועוד ועוד דוגמאות שקצר הזמן מלפרט.

כפי שניתן להבין הפרויקט הזה מצריך משאבים רבים שהראשון בהם הוא זמן. עבודת החיפוש של צל"שים מהעבר היא ממושכת ואני שמח על כל עזרה שאני מקבל. בזמן האחרון, כאשר אתר הגבורה ידוע יותר לציבור אני מקבל פניות מאנשים המבקשים לשתף אותי בזיכרון עמום שיש להם על צל"ש שניתן לקרוב משפחה אבל התעודה הלכה לאיבוד וכך תוך איתגור עצמי אני מלקט פרטים, מצליב אתם מול ארכיונים שונים ולבסוף מביא לידיעת הציבור צל"ש חדש/ישן שהתגלה. בחצי השנה השנייה של 2012 איתרתי עוד 39 גיבורים עלומים ואין כמעט חודש שאני לא נתקל בבקשת בירור שסופה ברוב המקרים הוא תוספת מידע על צל"ש חדש למורשת הגבורה של עם ישראל.

לפני כשלוש שנים כאשר באתר היה מידע על כאלף שמונה מאות צל"שים הייתי בטוח שלא יתכן שאמצא צל"שים חדשים נוספים, עברו שלוש שנים ונמצאו עוד חמש מאות צל"שים לא ידועים. ממש לאחרונה בעקבות יום הזיכרון ויום העצמאות נחשפתי לשני צל"שים לכאורה שאינם ידועים והם נמצאים בבדיקה. לתחושתי בסוף הבדיקה יתברר כי אחד מהם לפחות מבוסס ומאומת. יש לציין שיום הזיכרון ויום העצמאות הם הימים בהם האתר נמצא תחת ביקוש שיא. ביומיים אלה בלבד נצפו לאחרונה כמאה אלף דפי מידע באתר.

העבודה באתר אינה רק תיעוד ואיתר צל"שים חדשים אלא גם עבודה מחקרית של הצלבת מידע ואיתור דברים מעניינים נוספים. לדוגמא במהלך שנות המחקר איתרתי עשרים ואחת נשים חיילות שקבלו צל"ש או עיטור כאשר רק כשש בלבד מתוכן היו מוכרות וידועות קודם לכן. עוד איתרתי צל"שים שניתנו לקרובי משפחה כמו לאב ובן בשני מקרים, לאחים בארבעה מקרים, לדודים בשלושה מקרים, לגיסים במקרה אחד ואפילו לסב ולנכד. עוד איתרתי שישים ושניים חיילים שזכו ליותר מצל"ש אחד. הפרויקט כולל גם מחקרים שאני עורך על מבצעיים חשאיים ואחרים שניתנו בהם עיטורים או צל"שים ופרסומם כמובן נעשה באישור הצנזורה הצבאית. לאחרונה, בהתבסס על המידע שבאתר, פרסמתי ספר על כלל מקבלי עיטור הגבורה שהוא העיטור הגבוה ביותר שמעניקה המדינה מקום המדינה ועד היום.

יש לי תוכניות רבות לפיתוח הפרויקט הזה של הן של אתר הגבורה והן של חומרים נוספים שאני רוצה להפיק ולהפיץ בתחום. המגבלות למימוש

תוכניותי הן זמן פנוי ומשאבים שבעזרתם אוכל להרחיב את הפעילות. משרד החינוך אגב הכיר באתר כאתר חינוכי ואף פרסם אותו בחוזר מנכ"ל לבתי הספר בישראל. הענקת חסות של גוף או חברה מסחרית שנושא המורשת חשוב לה ומשמעותי למנהליה יכולה לקדם את הפרויקט באופן משמעותי.

אני רוצה לנצל את הבמה שניתנה לי ולהודות לכל הגופים שמסייעים לי בפרויקט שלקחתי על עצמי ושאני רואה בו שליחות בראשם חברת גלובל ריפורט האמריקנית שמעמידה לרשותי חינוך אין כסף את הטכנולוגיה שלה לניהול תוכן וכן גופים נוספים שמעמידים לרשותי מידע רב ערך כמו העיתון ידיעות אחרונות, עיתון במחנה, דובר צה"ל, הוצאות ספרים, ארכיון צה"ל ועוד אנשים רבים פרטיים שרואים עצמם שותפים נאמנים של אתר הגבורה ומיידעים אותי על אירועים שקרו או קורים בתחום.

תודה אחרונה לאשתי אורית "הסובלת" העיקרית מה"תחביב" הזה שלקחתי על עצמי שמימושו שואב אותי לשעות מחשב רבות.

כולכם כאן יכולים לסייע לי בכך שתכנסו לאתר תעיינו בחומרים שבו, תפיצו אותם בין חבריכם ובכך תקדמו את מטרות האתר. אם יש לכם עניין גם לסייע לאתר כל אחד בתחום יכולתו ומומחיותו, תוכלו ליצור אתי קשר דרך האתר או באמצעות דף הסיוע שנמצא בדף הכניסה לאתר.

תודה רבה.